

J. Bb.

"Die Humboldt-Universität. Gestern - heute - morgen.", Berlin 1960;
"Probleme der deutschen Universität. Bericht über eine Erhebung unter Professoren und Dozenten", Hans Anger, Tübingen 1960 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 6/4, 699-700

1961

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ta niezwykle interesująca praca będzie oczywiście wymagała obszerniejszego omówienia na łamach „Kwartalnika”; na razie można zasignalizować pewien jej brak, polegający na niedostatecznym — jak się zdaje — uwzględnieniu wyników prac i dyskusji nad problematyką historii techniki prowadzonych poza Związkiem Radzieckim, a w tym także i w naszym kraju.

E. O.

Helmut Wilsdorf, Walther Herrmann, Kurt Löffler, *Bergbau, Wald, Flösse*. Akademie Verlag, Berlin 1960, s. 360.

Dwudziesty ósmy tom wydawanej przez Akademię Górniczą we Freibergu serii „Kultura i Technika” poświęcony jest dość specjalnym, ale ciekawym zagadnieniom. Eksploatacja kopalń rudy, węgla czy soli do ostatnich czasów związana była z ogromnym zużyciem drewna, służącego do odbudowy zrobów. Gospodarkę leśną w okręgach górniczych stosunkowo szybko musiano ująć w pewne ramy organizacyjne, by była zdolna pokryć stale rosnące zapotrzebowanie. Równie skomplikowany problem stanowił transport drewna z lasów do kopalń. Opierał się on w decydującej mierze o drogi wodne. Analiza wzajemnych powiązań tych trzech elementów w ich rozwoju historycznym stanowi temat omawianej pracy. Poświęcona jest też ona omówieniu wpływu, jaki potrzeby kopalń w zakresie zaopatrzenia w drzewo wywarły na rozwój osadnictwa w terenach leśnych i wzdłuż szlaków transportowych.

Książkę stanowią trzy rozprawy, z których pierwsza, pióra H. Wilsdorfa, ujmuje sprecyzowany wyżej temat w aspekcie ogólnym, a następnie zajmuje się rozpatrywaniem kwestii wykorzystania rzek do transportu w różnych okręgach górniczych Niemiec. Druga rozprawa, W. Herrmanna i trzecia, K. Löfflera, koncentrują uwagę na sprawie transportu drewna rzekami w rejonie Freibergu.

Polskiego czytelnika interesować może zwłaszcza pierwsza praca. Oparta o szczegółową analizę materiałów archiwalnych zawiera wiele ciekawych danych statystycznych, rzucających światło na sprawy odbudowy kopalń. Autor omawia też konstrukcje z zakresu budownictwa wodnego, które miały na celu przystosowanie rzek do transportu i stworzenie dodatkowych połączeń wodnych. Uwagę zwracają liczne reprodukcje starych, m.in. XVI-wiecznych, rycin ilustrujących różne obiekty wodne. Wydawnictwo zatroszczyło się o zachowanie naturalnych barw starych rycin. Pracę wzbogaca niezwykle obszerna, licząca kilkaset pozycji szczegółowa bibliografia, obejmująca zarówno opracowania, jak i źródła archiwalne.

S. F.

Die Humboldt-Universität. Gestern — heute — morgen. Zum einhundertfünfzigjährigen Bestehen der Humboldt-Universität zu Berlin und zum zweihundertfünfzigjährigen Bestehen der Charité Berlin. VEB Deutscher Verlag der Wissenschaften, Berlin 1960, s. 250.

Hans Anger, *Probleme der deutschen Universität. Bericht über eine Erhebung unter Professoren und Dozenten*. J.C.B. Mohr, Tübingen 1960, s. 675.

Jubileuszowa księga 125-lecia Uniwersytetu Humboldtów w Berlinie ma charakter uroczysty. Przedstawiona w niej została przeszłość i teraźniejszość tego uniwersytetu w powiązaniu z rozwojem warunków społecznych. Osiągnięcia naukowe i sylwetki najwybitniejszych profesorów uczelni ukazane zostały na szczególnie szeroko opracowanym tle warunków politycznych i przemian ideowych.

Obszerne studium Angera natomiast podaje w świetle licznych wypowiedzi docentów i profesorów obraz najważniejszych problemów uniwersytetów niemieckich: motywy wyboru studiów, organizacji studenckich, samorządu studenckiego, stosunku studentów do kadr naukowych, zadań, celów i perspektyw rozwoju uniwersytetu itd. Wydaniu tej bogatej w materiał ankietowy pracy patronował Instytut Empirycznej Socjologii przy Wyższej Szkole Gospodarczej w Mannheim oraz fundacja G. W. Waszyngtona.

J. Bb.

Krystyna Kowalska, Anna Mikłaszewska-Mroczkowska, Benedykt Dybowski. *Materiały biograficzno-bibliograficzne*. Część I. „Memorabilia Zoologica” zeszyt 5. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław—Warszawa 1960, s. 99.

Broszura K. Kowalskiej i A. Mikłaszewskiej-Mroczkowskiej zawierająca krótki, lecz trafnie skreślony rys biograficzny oraz bibliografię prac B. Dybowskiego i prac o nim, jest pierwszą częścią większej całości przygotowywanych materiałów bio-bibliograficznych o wybitnym przyrodniku polskim. Dalsze części zawierają: zarys działalności Dybowskiego (część 2), charakterystykę materiałów archiwalnych pozostałych po Dybowskim (część 3), ikonografię Dybowskiego (część 4) oraz uzupełnienia.

Zespołowy wysiłek włożony w całość tej pracy, zapal, z jakim odnosi się do niej grono autorów, jak również pietyzm dla wybitnego przedstawiciela zoologii polskiej, pozwalają spodziewać się trwałego wkładu w dzieje naszej nauki.

J. Bb.

Z CZASOPISM

Z HISTORII GEODEZJI

Do czasopism naukowo-technicznych publikujących systematycznie artykuły z zakresu historii techniki należy dołączyć „Przegląd Geodezyjny”, organ Stowarzyszenia Geodetów Polskich. Trzeba przy tym podkreślić, że artykuły te są prawie wyłącznie pracami oryginalnymi, nie nastawionymi na uproszczoną popularyzację określonych problemów dawnej teorii i praktyki geodezyjnej.

W nrze 1/1961 mgr inż. Stanisław J. Tymowski analizuje kilka map regulacji rolnych z końca XVIII w., wyciągając na tej podstawie wnioski o ich istotnym znaczeniu jako źródła dla badań ówczesnych stosunków gospodarczych (*Zagadnienia przestrzenne w regulacjach dóbr ziemskich w epoce Oświecenia*).

Dawnych metod geodezyjnych dotyczy bezpośrednio artykuł Janusza Gołaskiego *Technika rozgraniczania dóbr ziemskich w XVIII wieku w świetle poznańskich ksiąg podkomorskich* (nr 5/1961). Artykuł ten stanowi kontynuację opublikowanego już uprzednio w „Przeglądzie Geodezyjnym” opracowania *Technika rozgraniczania dóbr ziemskich w końcu XVI i w XVII wieku w świetle poznańskich ksiąg podkomorskich* (nr 11—12/1959). Autor po przedstawieniu materiałów źródłowych charakteryzuje przemiany procedury sądowej i formy aktu granicznego w XVIII w., wreszcie omawia stan i rozwój techniki rozgraniczania.

Od paru lat Stowarzyszenie Geodetów Polskich prowadzi prace w zakresie zabezpieczenia i gromadzenia starych przyrządów geodezyjnych. Prace te przyniosły już bardzo poważne rezultaty w postaci uratowania przed zniszczeniem wielu cennych zabytków. Pewnego rodzaju sprawozdanie z tej dziedziny działań